

Statistisk sentralbyrå (SSB) har ansvaret for å utarbeide offisiell statistikk om det norske samfunnets struktur og utvikling. Slik informasjon er av stor samfunnsmessig betydning, og kan sies å utgjøre en del av samfunnets infrastruktur, som alle bør ha tilgang til. Målet for forsknings- og analysevirksomheten i Statistisk sentralbyrå er å utnytte dette faktagrunnlaget for utvikling av forskningsbasert kunnskap om samfunnets virkemåte.

Kunnskap om den økonomiske og sosiale tilstand og utvikling, inkludert viktige sider ved naturmiljøet, er for det første nødvendig for at myndighetene skal kunne følge samfunnsutviklingen, og vurdere resultatet av politiske beslutninger. Også næringslivet trenger statistisk informasjon og forskningsbasert kunnskap for å fatte riktige beslutninger. Sist, men ikke minst, er slik kunnskap viktig for å gjøre folk flest bedre i stand til delta i samfunnsdebatten og påvirke samfunnsutviklingen.

Internasjonalt statistisk samarbeid

Det internasjonale statistiske samarbeidet har lange tradisjoner. I Norge er det SSB som har hovedansvaret for å koordinere og delta i internasjonalt statistisk samarbeid. Viktige oppgaver for internasjonale organer og institusjoner er å samordne definisjoner og metoder og utvikle felles standarder og statistikk-systemer. Alle disse elementene er nødvendig for å utvikle statistikk som kan sammenlignes på tvers av landegrensene. Som følge av EØS-avtalen har det europeiske statistiske samarbeidet fått en helt dominerende rolle med hensyn til krav til innhold og kvalitet i den offisielle statistikken, særlig som en følge av de ulike rettsakter som er vedtatt av EU og gjort bindende for Norge. Til sammen er det nå vel 50 rettsakter innen statistikkområdet, som Norge må forholde seg til. I tillegg til de forpliktende rettsaktene er det på enkelte områder inngått uformelle avtaler om dataleveranse og samarbeid. Det har gjennom flere år vært arbeidet med å få norsk statistikk mer representert i Eurostats databaser og publikasjoner, og i 1998 ble et tilfredsstillende nivå nådd.

Resultater i 1998

Resultatene for 1998 må vurderes opp mot SSBs oppgaver, og i forhold til de prioritering og planer som ble lagt for arbeidet i 1998. De konkrete planene for 1998 tok utgangspunkt i SSBs strategiplan 1997-, EU-direktiver og St.prp. nr 1. Prioriterte områder var statistikk for tjenesteyting og registerutvikling og -bruk. Andre prioriterte områder var blant annet EØS-samarbeidet, pris- og lønnsstatistikk, nasjonalregnskap, miljøstatistikk og styrket kobling mellom forskning og statistikk. Dessuten ble det lagt stor vekt på overgang til ny teknologisk plattform for å få til en smidig overgang til år 2000. Det ble også lagt stor vekt på personalutvikling for å få til lavere gjennomstrømning av personalet.

Forts. s. 2

Arbeidet i 1998 har stort sett fulgt planene

- Statistikkproduktet økte i 1998 uten av de økonomiske rammene ble endret tilsvarende. Det ble produsert fem nye månedsstatistikker, en ny terminstatistikk, tre nye kvartalsstatistikker, 14 nye eller sterkt reviderte årsstatistikker, og en statistikk over arbeidskraftkostnader som skal komme hvert fjerde år. Antallet statistikkfrigivinger økte med 17 prosent fra året før.
- En del av strukturstatistikken ble utsatt, noe som også førte til problemer for nasjonalregnskapet. Dessuten ble en del utviklingsprosjekter forsinket.
- Punktligheten i statistikkfrigiving og publisering var bedre i 1998 enn året før. I alt 90 prosent av statistikkene ble frigitt og publisert på tidspunktet som annonseres fire måneder på forhånd, sammenlignet med 86 året før. Dette går fram av Statistikkalenderen som ble etablert i 1997, og som gir brukerne oversikt over når de ulike statistikkene vil bli frigitt og publisert.
- Generelt var det god fremdrift i forskningsvirksomheten i 1998. Uttrykte målsettinger er i hovedsak nådd og inngåtte leveringsforpliktelser oppfylt. Ambisjonene om en sterkere satsning på egne modellanalyser er imidlertid ikke oppfylt fullt ut. På enkelte områder er dette en viktig forutsetning for å øke omfanget av publiseringen. På den annen side var forskningsvirksomheten i 1998 involvert i arbeidet med – og leverte betydelige bidrag til – flere offentlige utredninger.
- SSB greide å nå målet for omstilling av personalet, selv om gjennomstrømningen i noen grupper ansatte er høyere enn ønskelig. Dette gjelder særlig nyansatte akademikere innen fagfeltene økonomi, metode og regnskap, og blant intervjuere. Dessuten er det vanskelig å rekruttere og holde på tilstrekkelig mange med høy utdanning på IT-området, noe som er særlig bekymringsfullt med tanke på tusenårsskiftet. Dette representerer en av utfordringene SSB står overfor i 1999.

Tilgjengelighet

Det er en viktig oppgave å gjøre statistikken mer tilgjengelig for brukerne. Både statistikk-, forsknings- og analyseprodukter er blitt betydelig mer tilgjengelig de siste årene. En stadig større andel av SSBs produkter publiseres på SSBs Web. Antall oppslag økte til 900 000 i måneden på slutten av 1998, noe som til svarer om lag en dobling fra året før. Elektronisk publisering er en effektiv formidlingsform som samtidig ga innsparing på trykningsbudsjettet i 1998 sammenlignet med året før. I samme retning trakk reduksjon i gratisdistribusjon av publikasjoner.

Finansiering av virksomheten

Virksomheten i SSB finansieres i stor grad over statsbudsjettet, men over tid har innslaget av brukerfinansiering økt. Den delen av virksomheten som finansieres direkte av brukere, omfatter stadig større deler av statistikkproduksjonen. Også en stor del av analyse- og forskningsvirksomheten er direkte betalt av brukerne, som i stor grad er departementer og forskningsråd. I 1998 utgjorde brukerfinansierte oppgaver vel 81 millioner kroner, det vil si 21 prosent av virksomheten.

Innenfor de ressursene som blir tildelt over statsbudsjettet, legger SSB vekt på å prioritere statistikk og forskning som er særlig viktig som underlag for offentlig planlegging og for næringsvirksomhet, og som er sentralt faktagrunnlag for samfunnsdebatt og alminnelig informasjon om samfunnsutviklingen. En stor del av den offisielle statistikken er sektorovergripende og sammensatt, den spenner over flere sektorstatistikker, og er helt nødvendig for myndighetenes styring. Slike statistikker prioriteres. Dette gjelder særlig nasjonalregnskapet og statistikk over levekår, arbeidsmarked og befolkning. Den offisielle statistikken omfatter også mange enkeltstatistikker som er svært viktige både for myndigheter, næringsliv og allmennhet. Slik statistikk prioriteres også innenfor statsoppdraget. Eksempler på slik statistikk er nærings- og prisstatistikk, utdannings-, helse og sosialstatistikk. Brukerfinansierte oppgaver omfatter statistikkproduksjon – særlig av ny statistikk og ofte slik som utgjør en naturlig del av offisiell statistikk, utredningsoppgaver, modellberegninger, rene forsknings- og analyseoppgaver, og undersøkelser som gjennomføres av SSBs intervjuvirksomhet.

Statistiske sentralbyrås rammebetingelser

SSBs tildeling over statsbudsjettet har de siste årene ikke holdt tritt med lønns- og prisveksten. Gjennom hele 1990-tallet har SSB har fått redusert tildeling over statsbudsjettet. Etter flere år med effektiviseringer og innsparinger på flere regnskapsposter, blir prioriteringen av oppgaver som skal falle inn under statsoppdraget stadig mer krevende. Oppgaver som naturlig skulle høre inn under statsoppdraget, må enten helt eller delvis finansieres av brukerne. Dette gjør statistikkproduktet utsatt for endringer i brukernes prioriteringer og budsjettsituasjon. Resultatet kan bli manglende kontinuiteten i enkeltstatistikker, noe som fort rammer statistikk-systemer, som for eksempel nasjonalregnskapet.

Styret er opptatt å sørge for at SSB får rammebetingelser som gjør institusjonen i stand til å fylle sin rolle i det norske samfunnet. Statistisk informasjon utgjør en del av samfunnets infrastruktur. Det kan i all hovedsak anses som et kollektivt gode som alle skal ha tilgang til, og som derfor må finansieres av fellesskapet. Det er imidlertid realistisk å anta at det også i framtida vil være nødvendig med et betydelig innslag av direkte brukerfinansiering av en rekke statistikker. Det er styrets oppfatning at denne utviklingen må følges opp med administrative endringer som gir SSB større fullmakter. Dette er nødvendig for å gjøre institusjonen i stand til å sikre kontinuiteten i statistikkproduktet. Det vil også gi SSB økt fleksibilitet i planlegging og styring, og dermed bedre ressursutnyttelse.

Regnskapet for 1998

Styret er fornøyd med at den brukerfinansierte virksomheten hadde positivt driftsresultat i 1998 etter flere år med underskudd. Regnskapet for statsoppdraget viser også positivt driftsresultat. Dette har sammenheng med stor gjennomstrømming av personale som har gitt ledighet i stillinger i overgangsperioder, og at den brukerfinansierte virksomhetens bidrag til driftspostene har økt.

I tillegg ble det i 1998 holdt igjen på en del utgifter for å stå bedre rustet til 1999, som kan bli et vanskelig år med store utgifter knyttet til forberedelsene til overgangen til år 2000. For 1999 forventes det et driftsunderskudd på nesten 9 millioner kroner. Det vises til regnskap med noter (se midtsidene).

Styret vil takke de ansatte for meget god innsats i 1998.

Styre og administrasjon

Styret skal behandle og fastsette SSBs strategiplan, budsjettforslag, årlig virksomhetsplan og årsmelding, etter forslag fra administrerende direktør. Styret skal legge disse sakene fram for Finansdepartementet. Videre skal styret føre tilsyn med utviklingen av norsk statistikk og med virksomheten i SSB.

Administrerende direktør har det faglige ansvaret for virksomheten og for den daglige ledelse. Han skal legge fram for styret alle saker av større betydning for norsk statistikk og for SSBs virksomhet.

Styret hadde følgende sammensetning ved inngangen av 1999:

Administrerende direktør Åge Danielsen, leder
 Økonomisjef Thor-Eirik Gulbrandsen, nestleder
 Politiker Ingrid I. Willoch
 Forskningsleder Hege Torp
 Ekspedisjonssjef Eva Hildrum
 Professor Rune Sørensen
 Førstekonsulent Kjell Erik Kordal

Ledelsen i SSB hadde følgende sammensetning ved inngangen av 1999:

Administrerende direktør: Svein Longva
 Fagdirektører: Olav Ljones
 Johan-Kristian Tønder
 Nils-Håvard Lund
 Hans Viggo Sæbø
 Forskningsdirektør: Øystein Olsen
 Administrasjonsdirektør: Kari Metliaas

STYRET: F.v. Ingrid I. Willoch, Svein Longva, Kjell Erik Kordal, Thor-Eirik Gulbrandsen, Rune Sørensen, Eva Hildrum, Hege Torp og styreleder Åge Danielsen. (Foto: Ørjan Ellingsvåg)

I 1998 deltok Statistisk sentralbyrå (SSB) i 313 internasjonale møter med 402 deltakere. Av disse var 105 møter i Eurostat med 125 deltakere. Dette er omtrent samme nivå som i 1997. Arrangementet av et stort Nordisk statistikermøte på Lillehammer satte også sitt preg på året.

Statistikksam arbeid over landegrensene

SSB er gjennom statistikkloven pålagt å ha det norske hovedansvaret for internasjonalt statistisk samarbeid. Samarbeidet skjer gjennom flere internasjonale organer som EU/Eurostat, OECD, FN, IMF, UNESCO, og ILO. Det er også samarbeid på nordisk nivå.

Det europeiske statistiske samarbeidet har gjennom EØS avtalen fått meget stor betydning for innhold og kvalitet i den norske offisielle statistikken. Til sammen er det nå vel 50 rettsakter innen statistikkområdet som Norge må forholde seg til. Flere omfattende rettsakter er blitt forberedt og vedtatt de siste årene. Disse vil fortsatt kreve betydelig tilpasninger av det norske statistikk-systemet framover.

Et viktig siktemål for norsk deltagelse i statistikk-samarbeidet under EØS avtalen er at norsk statistikk skal formidles gjennom databaser og publikasjoner fra Eurostat. I 1998 har arbeidet med en systematisk evaluering og oppfølging av innholdet av norsk statistikk i Eurostats databaser blitt fulgt opp. Dette har resultert i en klar forbedring når det gjelder omfanget av norske data. SSB leverte i 1998 i hovedsak de data som var pliktige i henhold til rettsakt eller avtale.

Statistikksam arbeidet mellom EU og EFTA er koordinert gjennom et EFTA-kontor i Eurostat. I Eurostat har det også siden EØS-avtalen ble inngått vært engasjert norske statistiske eksperter. For tiden er fem medarbeidere fra SSB utplassert som eksperter i Eurostat. Norge er gjennom separate avtaler mellom EU og EFTA også involvert i teknisk

bistand og samarbeid i forhold til land i Øst-europa (PHARE) og Middelhavsregionen (MEDSTAT).

Videre er Norge med i et samarbeid om videreutdanning i statistikk (TES).

Mer informasjon:

Jan.Byfuglien@ssb.no, tlf. 62 88 53 02.

Populær statistikkformidling på internett

Det var i 1998 rekordoppslag på Statistisk sentralbyrås webtjeneste. I løpet av fjoråret var det nær en dobling med i alt 8,8 millioner oppslag mot 4,6 millioner oppslag i 1997. For den enkelte måned var det november måned som hadde flest oppslag med 901 727 oppslag.

Webtjenesten presenterer all ny statistikk og statistikkomfanget økte vesentlig i løpet av 1998.

Videreutviklingen av webtjenesten pågikk i høyt tempo i fjor med både synlige og usynlige endringer.

Blant annet ble ny versjon av statistikkspillet lansert. Dessuten kom både norsk og engelsk versjon av Statistisk månedshfte på plass, og det ble nedlagt på papir. Brukervennligheten på weben er forbedret, og det er laget flere faste sider, samt publisert enkle uttrekk fra regionaldata-basen til web.

Internasjonal statistisk bistand fra SSB omfattet i 1998 Palestina, land i det sørlige Afrika, Kina og land i Baltikum. Det ble i alt utført omlag ni årsverk.

Statistisk bistand

Som i de foregående år utgjorde korttidskonsulentoppdrag flest årsverk i 1998 med i alt fem årsverk. Langtidsoppdragene har imidlertid vokst i omfang og utgjorde i 1998 fem årsverk. I tillegg kommer ett årsverk til prosjektoppfølgning, prosjektakvisasjon og administrasjon.

SSBs bistand til Norads og Utenriksdepartementets arbeid var mer eller mindre fraværende i 1998. Til gjengjeld økte samarbeidet med søsterorganisasjoner og andre institusjoner i utviklings- og overgangsland betydelig. SSBs to store prosjekter var i Palestina og Mosambik, sistnevnte i samarbeid med det svenske Statistiska Centralbyråen. Både i Palestina og Mosambik drives et institusjonelt samarbeid med hovedsiktet mål å bygge opp kompetansen i det nasjonale statistikkontoret. I Palestinian Central Bureau of Statistics fokuserte samarbeidet på miljøstatistikk og sosialstatistikk, mens SSBs langtidskonsulenter i Instituto Nacional de Estadística i Mosambik arbeider med økonomisk statistikk og sosialstatistikk.

Også med Kina har SSB et omfattende samarbeid. Her bistår SSB med å bygge opp en

systematisk innsamling, analyse og publisering av statistikk for utslipp til luft, og vil senere fokusere på å bygge opp statistiske modeller for å koble denne informasjonen til data for økonomisk utvikling. Det faglige samarbeidet med helsemyndighetene i Botswana for å bygge ut et helseinformasjonssystem kom i godt gjenge igjen etter noe famling rundt årsskifter 1997/98. Den statistiske bistanden til Øst-Europa var igjennom en nedgangsperiode i 1998.

I tillegg til disse prosjektene avrundet SSB arbeidet i Zimbabwe og startet opp/fortsatte planleggingen av arbeid i Angola, Sør-Afrika, og Eritrea. I Angola ble det dessuten startet opp arbeide med en levkårs- og fattigdomsstudie som avsluttes i 1999.

Mer informasjon:

Bjørn.Wold@ssb.no, tlf. 22 86 46 60.

Standardarbeidet

SSB har i 1998 arbeidet med et variert antall saker knyttet til standarder, fra enkle regler for å sikre samordnet bruk av begreper, til ressurskrevende arbeid knyttet til etablering av nye standarder.

Standardutvalget og seksjon for statistiske metoder og standarder arbeider særlig med samordning av standardbruken, mens arbeid knyttet til selve standardene, hovedsakelig utføres av ansvarlig fagseksjon.

Hovedhensikten med bruk av statistiske standarder er å muliggjøre sammenlikning av statistikk i "tid og rom", det vil si at en skal kunne sammenstille statistikk fra ulike sektorer og kilder, og for eksempel kunne sammenlikne statistikk fra ulike tidsperioder og regioner. Standardarbeidet består i å definere enheter, grupper av enheter og kjennemerker, og sikre at samme definisjoner og grupperinger brukes i ulike statistikker. Dette er arbeid som foregår både på nasjonalt og internasjonalt plan. I dag er rundt 120 klassifiseringer definert som statistiske standarder i SSB. Disse varierer fra tunge, ressurskrevende klassifikasjonsstandarder som næringsgruppering og yrkesklassifisering, til enklere typer som for eksempel aldersklassifisering.

En av de ressurskrevende standardoppgavene i 1998 har vært ferdigstilling av den nye standarden for yrkesklassifisering. Denne standarden bygger på en EU-standard, og

Internasjonal statistisk bistand. Antall årsverk etter kontraktsform

Kontraktsform	Årsverk
Korttidskonsulenter	4,4
Langtidskonsulenter	3,5
Prosjektoppfølgning fra Oslo, prosjektakvisasjon og administrasjon	1,2
Samlet	9,1

skal brukes innenfor alle typer statistikk. Den vil også være et viktig verktøy i arbeidsmarkedsetatens arbeid med å kople ledige stillinger mot arbeidssøkere.

Et annet større arbeid som ble ferdigstilt i 1998, er knyttet til regionale inndelinger. Siden disse inndelingene brukes ofte, har det lenge vært behov for en samlet framstilling av de regionale inndelinger som brukes til innsamling, bearbeiding og presentasjon av data i norsk offisiell statistikk. SSB har i løpet av 1998 ferdigstilt en publikasjon som gir en oversikt over de fleste slike inndelinger, og denne er ment å være et referanseverk både for statistikkprodusent og -bruker, og å gi rettleiding til instanser utenfor SSB som også tar i bruk de dokumenterte inndelingene.

Mer informasjon

Anne.Gro.Hustoft@ssb.no, tlf. 22 86 46 03

I beredskap foran år 2000

Det kan synes som om SSB kom sent i gang med sitt år 2000 prosjekt. Vi har imidlertid arbeidet med omlegging av alle våre IT-systemer til en ny moderne IT-plattform siden 1993. Omleggingen har imidlertid gått noe senere enn planlagt, særlig på grunn av tekniske problemer med lagring av store datamengder på ny plattform. SSB kan ikke utføre statistikkproduksjon på sin IBM-baserte stormaskin etter årtusenskiftet, og arbeidet med å legge om de siste IT-systemene fra vår stormaskinplattform ble derved gitt høyeste prioritet.

Relativt nyutviklede IT-systemer og bruk av få verktøy som mange ansatte har kompetanse på gjør at vi har en god beredskap for de uforutsette feilene som kan dukke opp ved årsskiftet. En høy prioritering av det resterende arbeidet med omlegging fra stormaskinen, gjør oss relativt optimistiske med sikte på å klare problemene rundt årtusenskiftet. SSB er imidlertid, som mange andre stats-etater, sårbare med hensyn til turnover. Det er dessuten en utfordring å klare omstilling samtidig som vi skal opprettholde samme tjeneste- og servicenivå.

I utgangspunktet er år 2000-problemet tredelt: Først må vi sikre oss at maskiner og basisprogramvare takler årtusenskiftet. Videre må alle egenutviklede systemer kunne fortsette å sammenlikne og regne på datoer.

Ved inngangen til 1998 etablerte Statistisk sentralbyrå (SSB) et eget År 2000-prosjekt. Formålet med prosjektet er å kvalitetssikre SSBs datamaskiner, programvare og egenutviklede IT systemer slik at de fungerer også etter årtusenskiftet.

Den tredje delen knytter seg til usikkerheten om innebyggete prosessorer i utstyr for øvrig kan feile ved overgangen til nytt årtusen. Alt år 2000-arbeid er forankret i toppledelsen, som er styringsgruppe for prosjektet.

SSB har begrenset antall verktøy som benyttes for å utvikle IT-systemene for de enkelte statistikkene. I hovedsak bruker vi Oracle databaser og et statistikk- og analyseverktøy fra SAS-Institute. De fleste IT-systemene er små og oversiktlige, hvor endringer i systemene som regel er nødvendige fra år til år etter hvert som regelverk og andre forhold i samfunnet endrer seg. Dette, kombinert med at statistikkene publiseres til ulike tidspunkt gjennom året, gjør at vi også kan tilpasse oss til år 2000 helt fram til de enkelte statistikkene skal produseres. Utfordringen for SSB er at vi har et relativt stort antall av slike små systemer.

I 1998 kom nødvendig infrastruktur på plass med tilstrekkelig funksjonalitet og ytelse til å ta over de systemene som ennå går på stormaskin. Status i arbeidet med omlegging til ny teknologi ble gjennomgått i detalj, og som nevnt over ble en egen prosjektorganisasjon etablert for å gjennomføre den siste delen av arbeidet med omlegging og tilpasning av SSBs systemer med sikte på år 2000. Av større omlegginger som ble startet i 1998 kan vi nevne utviklingen av et nytt bedrifts- og foretaksregister og omlegging av IT-systemene for utenrikshandelsstatistikk, utdanningsstatistikk, skattestatistikk og arbeidsmarkedsstatistikk.

Mer informasjon:

Rune.Gloersen@ssb.no, tlf. 22 86 45 90.

754 frigivninger

Det var 754 frigivninger av statistikk i 1998, en økning på 112 eller 17 prosent fra året før. Oversikten nedenfor viser avvik fra planlagt frigivning og endringer fra 1997. Avvik fra planlagt publisering ble redusert fra 14 prosent i 1997 til 10 prosent i 1998.

Frigitte statistikker. 1997 og 1998

	1997	1998
Frigitte statistikker, antall	642	754
Avvik, antall	91	76
Avvik, prosent	14	10
For tidlig, antall	38	15
For tidlig, prosent	6	2
For sent, antall	53	61
For sent, prosent	8	8

Aktualitet

Statistikkene kommer ut med ulik hyppighet. Det publiseres to statistikker på ukentlig basis, og noen statistikker publiseres annen hver måned. De fleste statistikkene utgis hver måned, hvert kvartal eller en gang i året. I oversiktene nedenfor er det gitt noen opplysninger om aktualiteten for måneds-, kvartals- og årsstatistikk.

Aktualiteten måles i antall under fra utløpet av registreringsperioden til statistikken frigis for publisering. Det er både oppgitt hvilket mål som ble satt for aktualitet og faktisk aktualitet. Publiseringstidspunktet er regnet for første gangs publisering av foreløpige tall.

Aktualiteten er svært god både for måneds- og kvartalsstatistikken. Med få unntak foreligger statistikkene månedsstatistikken innen fire uker, og kvartalsstatistikken innen 12 uker.

Månedsstatistikk. Publiseringstid i uker

	Mål	Resultat
Byggearealstatistikk	4	4
Byggekostnadsstatistikk, boliger	1	1
Detaljomssetningsindeks ¹	3	3
Hotellstatistikk	4	4
Konsumprisindeksen	3	3
Månedlig elektrisitetsstatistikk ¹	5	5
Produksjonsindeks for industrien	5	5
Produsentprisindeksen	4	4
Salg av petroleumsprodukter	3	3
Skatteregnskapsstatistikk	4	4
Utenrikshandelen med varer ¹	2	2
Utenriksregnskap ¹	9	9
Veitrafikkulykker med personskade	3	3

¹ Tid for første publisering av statistikker med foreløpige tall.

Kvartalsstatistikk. Publiseringstid i uker

	Mål	Resultat
Arbeidskraftundersøkelsen	6	6
Befolkningsstatistikk. Folketallet og endringer i siste kvartal ¹	8	8
Byggekostnadsindeks, anlegg	6	4
Eiendomsomsetning	13	12
Finansinstitusjoner ¹	12	17
Havnestatistikk	13	13
Hurtigruta Bergen-Kirkenes	8	8
Investeringsstatistikk. Bergverksdrift, industri og kraftforsyning	4	4
Konjunkturbarometeret	4	4
Kvartalsvis nasjonalregnskap ¹	9	9
Lastebilundersøkelsen.		
Nasjonale transportert	16	10
Internasjonale transportert	16	10
Ordrestatistikk. Industri	5	6
Prisindeks for engroshandel	5	4
Prisindeks, bruktbolig (detaljerte tall fra og med 1997) ¹	8	8
Prisindeks, nye eneboliger	12	12
Åpnede konkurser	7	7

¹ Tid for første publisering av statistikker med foreløpige tall.

For årsstatistikkene varierer aktualiteten mye. Av i alt 227 årstatistikkene som ble publisert i 1998, kom 68 statistikker ut etter at det var gått mer enn år etter referansetidens utløp. Dette tilsvarer 30 prosent. Langt de fleste, 159 statistikker hadde en publiseringstid på under et år.

Ressursbruk

Nesten halvparten av ressursbruken er knyttet direkte til utarbeiding av statistikk og utvikling av statistikkproduktet.

Andelen av ressursene som gikk med til statistikkproduksjon og forskning- og analysevirksomhet var noe større i 1998 enn året før, mens andelen ble litt redusert på andre noen andre områder.

Ressursbruk fordelt på virksomhetstype. Prosentandeler¹

Virksomhetstype	1997	1998
Statistikkutvikling- og produksjon	45	48
Forskning og analyse	10	12
Intervjuundersøkelser og dataregistrering	5	2
Kompetanse- og metodeutvikling	6	6
Publisering og trykking	8	8
IT-infrastruktur	5	5
Administrasjon, planlegging, ledelse m.m.	21	20
I alt	100	100

¹ Timeverk for fravær (ferie, permisjon, sykdom) er ikke med i prosentgrunnet.

Svarprosenten ved direkte innsamling av data

Selv om Statistisk sentralbyrå i økende grad har tatt i bruk administrative data i statistikkproduksjonen, må mange statistikker baseres på data som samles inn direkte gjennom spørreundersøkelser. Datainnhenting foregår ved personlig intervju både ved besøk og på telefon, eller ved at opplysninger hentes inn på skjema som sendes i posten. Statistikkens pålitelighet er avhengig av svarprosentene. Gjennomgående er svarprosentene på Statistisk sentralbyrå høye. For de fleste av undersøkelsene med oppgaveplikt ligger de over 90 prosent.

Undersøkelser med oppgaveplikt. Svarprosenten

Statistikk	Mål	Resultat
Arbeidskraftundersøkelser	93	90
Jordbruksavlinger	98	98
Konsumprisindeksen	95	95
Oljestatistikk	100	100
Ordrestatistikk, industri	95	92
Pleie- og omsorgstjenesten	100	100
Prisindeks, nye eneboliger	70	70
Produksjonsindeks, bygg og anlegg	97	94
Produksjonsindeks, oljeutvinning, bergverk, industri	95	97
Produsentprisindeksen	96	95
Utvalgstilling for landbruket	98	99
Varehandelsstatistikk	98	94

Frivillige undersøkelser. Svarprosenten

Statistikk	Mål	Resultat
Arbeidsmiljø og omstilling	60	59
Barnefamiliers tilsynsordninger	70	70
Inntekts- og formuesundersøkelse for husholdninger	70	63
Statsansattes vurdering av arbeidsforhold	70	71
Jaktstatistikk	60	41
Kjøpekraftpariteter	88	88
Konjunkturbarometer	85	85
Kreftundersøkelse	50	55
Kulturstatistikk. Museer	90	90
Leseferdighetsundersøkelse bokmål	60	61
Leseferdighetsundersøkelse nynorsk	50	56
Mediebruk 98	75	72
Omnibusundersøkelsene		
Nr. 1 1998	75	67
Nr. 2 1998	75	62
Nr. 4 1998	75	67
Studenters levekår	70	79
Tverrsnittundersøkelsen	70	73
Panelundersøkelsen	75	78
Folatkunnskap blant kvinner i fertil alder	75	77
Liv og helse i Akershus	70	65

Brukerfinansierte oppdrag

Statistisk sentralbyrås inntekter fra brukerfinansierte oppdrag var på 81, 4 mill kroner i 1998. Den største brukergruppen er som før departementer og direktorater. Inntektene fra statlige og kommunale etater tilsvarte 55 prosent av oppdragsinntektene. Inntektene fra oppdragsgivere i næringsliv og private organisasjoner utgjorde 11 prosent og fra Norges forskningsråd 14 prosent.

Oppdrag fra forskningsinstitutter og universiteter er skilt ut som egen kategori og utgjorde 8 prosent. Inntekter fra utenlandske oppdragsgivere tilsvarte 12 prosent av de totalt oppdragsinntektene.

Inntekter fra eksterne oppgavivere. Prosentandeler

Kundegrupper	Prosent
Departementer	42
Andre statlige	11
Kommunale	2
Private	11
Norges Forskningsråd	14
Forskningsinstitutter og universiteter	8
Utenlandske	12
I alt	100

Statistikk over næringsvirksomhet favner bredt i SSB og dekker i prinsippet hele spekteret fra områder som primærnæringene, oljeutvinning, industri, kraftforsyning, bygge- og anleggsvirksomhet, varehandel transport og kommunikasjon, til forretningsmessig og finansiell tjenesteyting og eiendomsdrift.

Hovedfundamentet for Statistisk sentralbyrås (SSBs) næringsstatistikk er et heldekkende og kvalitetssikret mantall over alle enheter som driver næringsvirksomhet i Norge. Mantallet kalles Bedrifts- og foretaksregisteret (BoF) etter de to mest brukte enhetstypene i næringsstatistikken.

Basisinformasjon om enhetene er for eksempel navn, adresse, tilstand, bransje (næring, kodet i henhold til EUs næringsstandard NACE) og eierform. I et nært samspill med Enhetsregisteret i Brønnøysund, brukes det årlig betydelige ressurser på å ajourføre BoF-mantallet. BoF-mantallet har koblinger til andre mantall med informasjon om næringslivet (blant annet MOMS-mantallet og Arbeidsgiver-/Arbeidstakerregisteret).

Dette åpner for et samspill om data som det offentlige innhenter fra næringslivet og gjør det mulig å utarbeide omfattende statistikk om for eksempel omsetning og sysselsetting uten å belaste oppgavegiverene med egen datainnsamling til SSB. Løpende terminstatistikk over omsetningen i momspliktige næringer er et eksempel på dette.

Omlegging av regnskapsstatistikk for varehandelen

Ved utarbeidelse av regnskapsstatistikken for varehandelen brukte en tidligere kun data fra store foretak. Foretakene ble trukket ut på grunnlag av opplysninger om hovedaktivitet og sysselsetting året før regnskapsåret. Det ble ikke beregnet totaltall. For å vise utvikling over tid benyttet en foretakene som var med for alle relevante år. Regnskapsstatistikk for varehandel 1996 er utarbeidet på basis av utvalg, opplysninger fra Regnskapsregisteret i Brønnøysund og fra Bedrifts- og foretaksregisteret til SSB. Det betyr at regnskapsstatistikken dekker hele varehandelen og ikke kun en del. Utvalget har stort sett vært det samme som er brukt ved utarbeidelsen av strukturstatistikk. Det har vært representativt med hensyn til foretakets alder, omsetningsstørrelse og bedriftstype. For beregning av tall for totalpopulasjonen har en brukt utvalget og tall fra Regnskapsregisteret som utgangspunkt.

Mer informasjon:

Lars H. Thingstad@ssb.no, tlf. 62 88 54 97.

Avanseundersøkelsen for detaljhandel

Sist høst ble Avanseundersøkelsen for detaljhandel, 1996 publisert. Avanseundersøkelsen er utarbeidet for å bedre datagrunnlaget om bruttofortjenester og salgsinntekter for handelsvarer innenfor detaljhandelsbransjen. Statistikken er basert på spørreskjemaer til et utvalg av detaljhandelsbedrifter.

Forrige publisering var i 1990 for referanseåret 1986.

Mer informasjon:

Trygve.Martinsen@ssb.no, tlf. 62 88 55 35

Skattestatistikk for rederier

I fjor ble skattestatistikk for rederier publisert for første gang, og gjaldt tall for 1996. Tallene er basert på opplysninger som er hentet inn fra Sentralskattekontoret for storbedrifter. Statistikken omfattet alle aksjeselskaper som for inntektsåret 1996 ble omfattet av skattelovens nye bestemmelser om skattlegging av rederivirksomhet. Statistikken planlegges utgitt hvert år.

Mer informasjon:

Per.Morten.Holt@ssb.no, tlf. 62 88 53 21.

Livs- og skadeforsikring

Fra 1. januar 1998 ble SSBs regnskapsstatistikk for livs- og skadeforsikringsselskaper basert på nye elektroniske rapporter. Tidligere ble opplysningene hentet på papirbaserte skjemaer. De nye rapportene inneholder flere opplysninger som gir større spesifikasjonsgrad av enkelte poster. Rapporteringsformen gir også SSB tilgang på kvartalsresultat fra forsikringsselskapene, samt at den gir muligheten til oppstilling av resultatet og balansen i henhold til forskrift om årsregnskap for forsikringsselskaper. Statistikken inneholder tall fra alle livs- og skadeforsikringsselskaper på nasjonalt territorium, eksklusiv utenlandske selskapers filialer i Norge, og blir gitt ut hvert kvartal.

Mer informasjon:

Dan.Gallefoss@ssb.no, tlf. 22 86 45 20.

Kostnadsindekser for lastebiltransport

SSB har utviklet kostnadsindekser for lastebiltransport. Arbeidet er utført på oppdrag fra Norges Lastebileier-Forbund og fra og med januar 1998 ble dette en løpende statistikk med månedlige beregninger av lastebil-kostnadsindekser. Formålet med statistikken er blant annet å gi aktørene innenfor lastebiltransportmarkedet en indeks de kan legge til grunn ved prisforhandlinger av transporttjenester.

Indeksene bygger på en kostnadsundersøkelse for lastebilnæringen med regnskapstall for 1996. Utvalget i kostnadsundersøkelsen bestod av 538 lastebileiere, trukket ut fra Vegdirektoratets kjøretøyregister. Det ble tatt hensyn til eventuelle regionale variasjoner i kostnadsstruktur ved å fordele utvalget på landssoner. Indeksene er Laspeyres-indekser med faste vekter.

Totalindeksene for hver kjøretøygruppe er sammensatt av åtte delindekser. Utviklingen i delindeksene bestemmes av prisutviklingen for et sett av representantvarer innenfor hver av de. Representantvarene er vektet mot hverandre ut fra markedsandeler. Det er kun indeksene for lønn og sosiale kostnader og drivstoffindeks som er likt utviklet for alle gruppene. Sammensetningen av prisleverandører og representantvarer er her den samme for alle gruppene.

Mer informasjon:

Per.Kristian.Alnes@ssb.no, tlf. 62 88 55 40.

Serveringsvirksomhet

SSB startet i 1998 terminvis omsetningsstatistikk for serveringsvirksomhet for første gang. Statistikken er basert på oppgaver fra Skattemetodene merverdiavgiftsmanntall, og avløser den tidligere kvartalsvise omsetningsindeksen for restauranter.

Statistikken omfatter næringsgruppen Drift av hoteller, pensjonater og moteller med restaurant samt næringsundergruppen Drift av restauranter og kafeer. Næringsgruppen Hoteller med restaurant driver både med utleie av rom (losji) og med servering. Inntektene av servering er avgiftspliktig etter merverdiavgiftsloven, mens utleie av rom for overnatting faller utenfor lovens virkeområde. Det er bare den avgiftspliktige serveringsomsetningen som dekkes i terminstatistikken.

*Mer informasjon:
Tom.Granseth@ssb.no, tlf. 62 88 54 06.*

Ny fergestatistikk

Fra og med januar 1997 har fergeselskapene levert opplysninger til SSB om passasjertrafikken og transporten av kjøretøyer fra Norge til utlandet. Testrapporteringen ble fullført i 1998 og statistikken er blitt publisert på månedsbasis fra og med august 1998.

Statistikken, fergetransport mellom Norge og utlandet, inneholder opplysninger fra fergeselskapene, og omfatter alle utreiste passasjerer og kjøretøyer fra Norge til utlandet som reiste med passasjerferger. I tabellene blir passasjerene gruppert etter de viktigste landene, mens kjøretøyene blir gruppert etter kjøretøygrupper.

*Mer informasjon:
Terje.Thorsen@ssb.no, tlf. 62 88 55 37*

Utvidet overnattingsstatistikk

I 1998 startet SSB en ny månedlig overnattingsstatistikk for hyttegrender samt ny overnattingsstatistikk for vinter- og høstsesongen for campingplasser. Dette som et ledd i tilpasningen til EUs statistikkdirektiv på området turisme.

SSBs reiselivsstatistikker fra tilbudssiden, har de siste årene bestått av månedlig overnattingsstatistikk for hoteller og overnattingsstatistikk for sommersesongen for campingplasser.

Med hyttegrender menes kommersielt drevne boenheter som er tilrettelagt for selvstell og organisert som en samling av enkeltstående boenheter, og ikke i leilighetskompleks. Denne hyttegrendstatistikken vil baseres på månedlig skjemainnhenting for alle åpne hyttegrender med en kapasitet på tre hytter eller mer.

Omfanget av campingstatistikken er utvidet. Fra og med januar 1998 omfatter statistikken alle åpne campingplasser med en totalkapasitet på 50 enheter eller mer, mot tidligere en innekapasitet på minst åtte hytter/rom. En del plasser med innekapasitet på minst åtte hytter/rom har mindre totalkapasitet enn 50 enheter. Med ønske om opprettholdt kontinuitet i statistikken, er disse plassene tatt med i omfanget også for 1998.

*Mer informasjon:
Tom.Granseth@ssb.no, tlf. 62 88 54 06.*

Området favner om statistikken om befolkningsutvikling, utdanning og kultur, helse og omsorg, levekår, trygd, sosiale forhold og rettsforhold.

Som eksempler på opplysninger som kommer ut av disse statistikkene kan det nevnes:

- *tall for fødte hvert år gir opplysninger til de som skal vurdere behov for barnehager og skoler, basert på opplysninger fra Det sentral personregister i Skattedirektoratet.*
- *tall for tiltak for pleie- og omsorg som forteller om nivået på tilbudet i kommunene. Opplysningene kommer fra skjema som Statistisk sentralbyrå samler inn fra kommunene.*

Levekårsstatistikken er lagt om fra store periodiske undersøkelser om levekår, boforhold, arbeidsforhold, helse og tidsbruk til samordnede panelundersøkelser og tverrsnittsundersøkelser der disse fem hovedemnene blir behandlet i bestemt syklus.

Statistikk om den sosiale situasjonen har lang tradisjon i Norge, blant annet gjennom folketellingene siden 1769. Men behovet for statistikken har økt ettersom stat og kommune har satt seg mål for den sosiale utviklingen og satt i verk tiltak for å nå disse målene. Da blir det viktig med tall som viser om målene blir oppnådd, og om tiltakene virker etter hensikten.

Levekår og forbruk blant studenter

Våren 1998 gjennomførte Statistisk sentralbyrå (SSB) en levekårs- og forbruksundersøkelse blant studenter. Undersøkelsen ble gjennomført på oppdrag fra Nasjonalt kontaktforum for læringsmiljø, et samarbeidsorgan for studentorganisasjonene, studentsamskipnadene og institusjonene innenfor høyere utdanning.

Undersøkelsen ble gjennomført blant 4 000 studenter ved landets statlige høyskoler, vitenskapelige høyskoler og universiteter. Private studieinstitusjoner ble holdt utenfor i denne undersøkelsen. Responsen blant studentene var meget positiv, og hele 79,4 prosent av studentene som ble trukket ut til undersøkelsen ble intervjuet.

De første resultatene fra undersøkelsen ble presentert på Læringsmiljøkonferansen arrangert av Nasjonalt kontaktforum for læringsmiljø i Trondheim i november 1998. På konferansen var blant annet representanter for de ulike organisasjonene som utgjør Kontaktforum og den politiske ledelse i Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet tilstede. Interessen for resultatene var stor, og allerede i Stortingets kirke- undervisnings- og forskningskomites innstilling til statsbudsjettet for 1999 ble noen av resultatene brukt som grunnlag for innstillingen. Komiteen viste til *“den nylig fremlagte levekårsundersøkelsen blant studenter der det kom fram at studenter har dårligere bostandard enn befolkningen forøvrig. Spesielt i de store byene rammes studentene når det er trangt på leiemarkedet.”* Videre sies det: *“For å bedre bosituasjonen for studenter mener flertallet at det trengs en økt satsing på studentboliger og vil be departementet komme tilbake med en handlingsplan”*.

I januar ble det utgitt en institusjonsrapport der fordelingen på noen utvalgte indikatorer ble presentert for hver av utdanningsinstitusjonene som var med i undersøkelsen. Disse tabellene ble kun presentert på SSBs nettsider. Den endelige analyserapporten fra levekårsundersøkelsen blant studenter vil foreligge i slutten av mai. I denne rapporten vil spesielt sammenligninger mellom studenter og befolkningen for øvrig på ulike levekårskomponenter stå i fokus.

Mer informasjon:
Irene.Oyangen@ssb.no, tlf. 22 86 45 45.

Leseferdigheter blant voksne

I 1998 avsluttet Statistisk sentralbyrå (SSB) datainnsamlingen på surveyundersøkelsene om leseferdigheter blant voksne. I bokmålsundersøkelsen ble 3 307 personer av et utvalg på 5 500 intervjuet, og i nynorskundersøkelsen ble 1 651 personer av et utvalg på 3 000 intervjuet.

De norske undersøkelsene er en del av et internasjonalt forskningsprogram, *Second International Adult Literacy Survey (SIALS)*, der Statistics Canada, Educational Testing Service (ETS) i USA og Organisasjonen for økonomisk og kulturelt samarbeid (OECD) står som internasjonale prosjektledere.

Oppdragsgiverne i Norge er Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Kommunal- og arbeidsdepartementet og Arbeidsdirektoratet. Senter for leseforskning ved Høgskolen i Stavanger er nasjonal prosjektleder og vil utarbeide den nasjonale rapporten. SSB er ansvarlig for datainnsamling, koding av svar, levering av datafiler og vil bidra med metodokumentasjon i den nasjonale rapporten.

Leseferdighetsundersøkelsene består av et bakgrunnsintervju og et hefte med ulike leseoppgaver. Oppgavene er delt i tre ulike skaler: Prosaskalaen måler befolkningens evne til å lese løpende tekst, dokumentskalaen måler evnen til å tolke, bruke og fylle ut dokumenter og den kvantitative skalaen måler evnen til å utføre ulike typer utregninger.

Bokmåls- og nynorskundersøkelsen ble gjennomført som to separate undersøkelser i to generelle befolkningsutvalg. Dette betyr at respondentene ikke fikk mulighet til å velge hvilken målform de ønsket å få leseoppgavene på. Det undersøkelsene derfor måler, er leseferdighet i forhold til en gitt målform, og ikke nødvendigvis den målformen respondentene selv mener de mestrer best.

Sluttstrek for intervjuingen ble satt i juli 1998 for bokmålsundersøkelsen og i september 1998 for nynorskundersøkelsen. Parallellt med intervjuingen og utover høsten har arbeidet med å kode svarene pågått. Dette er et arbeid som krever utstrakt bruk av skjønn, og den internasjonale prosjektledelsen har

derfor lagt stor vekt på kvalitetssikring av arbeidet for å forsikre seg om at det er samsvar mellom de ulike kodernes vurdering av svarene. 20 prosent av materialet har først blitt kodet på nytt av andre norske kodere og deretter av danske kodere.

Statistics Canada og Educational Testing Service skal utarbeide mål for leseferdighet ut fra de kodene som er satt på leseoppgavene i Norge.

Tilsvarende leseferdighetsundersøkelser er allerede gjennomført i Canada (fransk og engelsk), Nederland, Polen, Sveits (fransk og tysk), Sverige, Tyskland, USA, Australia, Belgia (flamsk), Irland, New Zealand og Storbritannia som en del av International Adult Literacy Survey (IALS). Samtidig med Norge gjennomfører også Danmark, Chile, Finland, Italia, Slovenia, Sveits (italiensk), Tsjekkia og Ungarn undersøkelsen. Når resultatene fra SIALS blir publisert, trolig i begynnelsen av 2000, vil vi dermed ha et unikt, sammenlignbart datamateriale over befolkningens leseferdigheter i 20 land.

Mer informasjon:

Heidi.Kristin.Reppen@ssb.no, tlf. 22 00 44 73
Hilde.Rudlang@ssb.no, tlf. 22 86 49 04

Samarbeid om utdanningsstatistikk
Samarbeidsavtalen mellom Statistisk sentralbyrå (SSB) og Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF) om produksjon og publisering av utdanningsstatistikk hadde sitt første virkeår i 1998.

Både SSB og KUF har lenge sett behovet for å inngå et mer omfattende samarbeid om blant annet produksjon og publisering av utdanningsstatistikk. Allerede i desember 1996 ga KUF ut rapporten "Utdanningssystemer – status og behov", hvor koordinering av innsamling av utdanningsdata og produksjon og publisering av utdanningsstatistikk stod sentralt.

Denne rapporten la grunnlaget for den samarbeidsavtalen som ble undertegnet i desember 1997.

De viktigste elementer i samarbeidsavtalen 1997 er etableringen av et omfattende publiseringssamarbeid, SSBs overtagelse av ansvaret for Grunnskolen informasjonssystem (GSI) og opprettelsen av forskjellige permanente samarbeidsorganer.

Publiseringssamarbeidet består i første rekke av utgivelsen av "Aktuell utdanningsstatistikk", en publikasjon med utdanningsstatistikk som kom ut syv ganger i fjor. SSB har det redaksjonelle ansvaret for serien, men KUF bidrar til sektorpublikasjoner for grunnskoler, videregående skoler, voksenopplæring og universiteter og høyskoler, og dessuten til en nøkkeltallpublikasjon som omfatter alle utdanningsnivåer. SSB har stått for arbeidet med de andre publikasjoner og har kvalitetssikret hele serien. Publikasjonene blir også lagt ut på Internett. Serien har delvis erstattet de gamle utgavene av Norges offisielle statistikk og er blitt godt mottatt.

GSI inneholder summarisk informasjon om alle grunnskoler i Norge og informasjon om voksenopplæring på grunnskolen område. Systemet omfatter blant annet informasjon om klasser, elever, årsverk, spesialundervisning og språklige minoriteter. Datainnsamlingen til GSI foregår 1. september hvert år og bygger på opplysninger gitt ved den enkelte skole. Fra og med høsten 1998 er SSB ansvarlig for innsamling og kvalitetssikring av GSI-data.

Samarbeidet mellom KUF og SSB har fått et organisatorisk uttrykk i at det er opprettet et overordnet samarbeidsorgan mellom de to institusjoner. Her drøftes generelle samarbeidsspørsmål, utvikling og planlegging av serien Aktuell utdanningsstatistikk, og det refereres fra arbeidet på de ulike utdanningsområder. Dette arbeidet foregår hovedsakelig i samarbeidsgrupper på sektornivå – grunnskoler, videregående opplæring, voksenopplæring og universiteter og høyskoler – hvor både KUF og SSB er representert. Det er også opprettet en gruppe som koordinerer arbeidet med rapportering av utdanningsstatistikk til internasjonale organisasjoner.

Mer informasjon:

Tor.Jorgensen@ssb.no, tlf. 62 88 52 69.

Folke- og bolig tellingen i år 2000

Folke- og bolig tellingen (FoB2000) gjennomføres av Statistisk sentralbyrå (SSB) den 3. november i år 2000. Samtlige familier i landet kommer til å motta et skjema med spørsmål knyttet til boligen, mens personopplysninger hentes fra ulike registre. I 1998 har arbeidet med det "forberedende" registerarbeidet vært høyt prioritert.

Det er ti år siden sist, og det er ca 230 år siden første gang den ble holdt. I år 2000 gjennomfører SSB den 21. telling i norsk historie.

Gjennomføringen

Metoden bak FoB2000 vil være litt annerledes enn tidligere. Det viktigste er at administrative og statistiske registre vil utnyttes i større grad enn ved noen tidligere tellinger. Persondelen av FoB2000 skal i sin helhet baseres på registerdata. Det betyr at all relevant informasjon om personer skal hentes fra tilgjengelige registre. Det blir dermed ikke sendt ut personskjema i forbindelse med FoB2000.

På boligsiden er ikke registersituasjonen like god som innenfor personstatistikken. Det mangler et boligregister, og det finnes ingen registrert forbindelse mellom bolig og husholdning. Det betyr at data om boligmassen og om husholdningenes sammensetting og boforhold må samles inn gjennom et spørreskjema. Samtlige familier i landet, omlag 2,1 millioner, vil i november 2000, motta et skjema med spørsmål knyttet til boligen.

Hva er gjort så langt?

FoB2000 er et mangesidig prosjekt hvor flere aktiviteter må planlegges og kjøres parallelt. I 1998 har arbeidet med å fastlegge innholdet, kjennemerkene, vært høyt prioritert. Videre har arbeidet med status og tiltaksplaner for FoB-relevant registre og detaljplanlegging av bolig tellingen stått i fokus. I tillegg til disse aktivitetene har vi arbeidet mye med "boligregistersaken" og adresse-samsvar mellom Register for grunneiendom, adresse og bygning (GAB) og Det sentrale folkeregisteret (DSF).

Brukerne har spilt en viktig rolle i arbeidet med å bestemme FoB-ens innhold. I tillegg til et stort felles seminar som var åpen for alle brukere har vi i løpet av første kvartal 1998 holdt fagseminarer med deltakere fra respek-

tive fagmiljøer. Disse seminarne ga viktige innspill til høringsnotatet om kjennemerker i FoB2000 som ble sendt ut i mai. Det er utarbeidet en oppsummering av høringsuttalelsene samt konklusjoner etter behandling i rådgivende utvalg. Arbeidet med status- og tiltaksplaner for de ulike sektorregistrene har gått ut på å beskrive status for de aktuelle registrene innenfor hver sektor samt lage en plan for de tiltak som skal gjennomføres fram til uttak av registerdata.

Det er utarbeidet en plan for gjennomføring av en skjemabasert bolig telling. I forbindelse med gjennomføring av bolig tellingen har SSB invitert til åpen anbudskonkurranse om deler av prosjektet (blant annet trykking av skjema og optisk lesning).

Etablering av et adresse-/boligregister i forbindelse med bolig tellingen

Det har en tid vært arbeidet med forslaget om å bygge ut GAB-registeret i Statens kartverk slik at alle boliger i landet får en unik adresse. I dag tildeles offisielle adresser kun på oppgangsnivå. Det betyr at det er kun eneboliger og rekkehus som har en adresse som kan identifisere selve boligen. Et viktig poenget i arbeidet er å utjevne forskjellen i presisjon når det gjelder adressering slik at personer i blokkleiligheter får samme detaljerte adresse som personer i eneboliger og rekkehus. I forbindelse med dette arbeidet foreslås det at den utvidede adressen i GAB (hvor altså alle boliger er identifisert gjennom sin adresse) legges inn i DSF. På den måten vil en få etablert et registersystem som vil gjøre det mulig å produsere regelmessig, oppdatert og komplett statistikk over boligmassen, husholdninger og boforhold. Dette er en type statistikk som i dag bare kan produseres i tilknytning til de tiårige folke- og bolig tellingen eller gjennom spesielle utvalgsundersøkelser.

Dette arbeidet er knyttet til folke- og bolig tellingen fordi en har sett det som hensiktsmessig at etableringen av et slikt registersystem gjøres i forbindelse med en landsomfattende undersøkelse som tellingen er. Forslaget går ut på at opplysninger om den enkelte bolig samles inn i den planlagte bolig tellingen og legges inn i GAB-registeret, slik at dette kan fungere som et fullstendig adresse-/boligregister i framtiden. Forbindelse mellom bolig og person, som i dag allerede eksisterer for personer i eneboliger og rekkehus, sikres

for alle ved at den utvidede adressen blir identisk i GAB og DSF.

SSB har spilt en sentral rolle i arbeidet med å utvikle et adresse-/boligregister, fordi vi mener at et slikt registersystem vil gi en vesentlig forbedring i datagrunnlaget for produksjon av viktig samfunnsinformasjon. Forbedringen vil nettopp komme innenfor områder hvor brukerne med jevne mellomrom har kritisert SSB for å ha dårlig- eller mangle helt statistikk. Prosjektet ble ikke tildelt midler i forbindelse med budsjettbehandlingen høsten 1998, men FIN fikk fullmakt til å jobbe videre med saken..

Usikkerheten rundt adresse-/boligregister-saken gjør at framdriftsplanen for bolig-tellingen kan bli endret i løpet av 1999. Et vedtak om opprettelse av et slikt register i første halvdel av 1999 vil føre til utsettelse av tellingstidspunktet for bolig tellingen til november 2001. Årsaken er at vi ikke rekker å planlegge og gjennomføre de aktivitetene som er nødvendig å gjøre i forkant av tellingen. Et vedtak om ikke å opprette et boligregister, eller ytterligere utsettelse i saken, vil føre til at vi gjennomfører en bolig telling som planlagt i november 2000, men da uten tilknytning til et adresse-/boligregister.

Samsvar mellom GAB og DSF

Samsvar i adressene i de to registrene er av vesentlig betydning for FoB-prosjektet og den løpende regionalstatistikken. Kobling mellom disse registrene er avgjørende for å kunne knytte personer til regionale kjennemerker som grunnkrets, bydel, tett/spredt, koordinater og så videre. Numerisk adresse er

koblingsnøkkel, og det har vist seg at dårlig samsvar mellom adressen i de to registrene har ført til at for mange personer ikke kan knyttes til regional enhet. FoB-seksjonen har jobbet med å dokumentere kvaliteten i koblingen, dessuten med å få de ansvarlige partene, Statens kartverk, Skattedirektoratet og kommunene, til å forbedre samsvaret. Disse partene var i desember i fjor representert på et fagseminar arrangert av SSB om adresser i GAB og DSF. På seminaret ble det enighet om et tiltaksdokument som ble sendt til vurdering i Skattedirektoratet og Statens kartverk.

Mer informasjon:

Paul.Inge.Severeide@ssb.no, tlf. 62 88 52 90

Det norske verdilandskapet

I fjor inngikk Statistisk sentralbyrå (SSB) og Verdikommisjonen et samarbeid om forprosjektet "Det norske verdilandskapet". Hensikten er at SSB skal gi en oversikt over ulike kjennetegn ved det norske samfunn som er knyttet til verdibegrepet.

Begrepet "verdilandskap" tar utgangspunkt i de forhold som en antar er viktige for gode mellommenneskelige fellesskap, og som gir livet kvalitet og mening. Slik er begrepet også skissert i Verdikommisjonens mandat.

Forprosjektet skal vise hvilke data som foreligger klare til bruk i en slik beskrivelse, enten hos SSB eller hos andre. Endelig skal forprosjektet beskrive databehovene, hvilke nye data som eventuelt bør skaffes, og hvordan de bør samles inn. På sikt skal forprosjektet kunne munne ut i et forslag til hovedprosjekt om verdilandskapet, som gjerne omfatter opplegget av en periodisk publikasjon.

Samarbeidet mellom SSB og Verdikommisjonen ble etablert på initiativ fra SSB. SSB har nylig fullført forprosjektrapporten. Denne kommer Verdikommisjonen til å bruke for å ta stilling til en eventuell gjennomføring av et hovedprosjekt. Hovedprosjektet kan neppe starte før i år 2000, og en eventuell publikasjon i denne sammenheng kan da tidligst foreligge i år 2001.

Uavhengig av utfallet av behandling av forprosjektrapporten, planlegger SSB et eget nummer av Samfunnsspeilet til høsten om verdilandskapet. Publikasjonens hovedhensikt er å bidra til at verdidebatten blir mest mulig informert og kunnskapsbasert.

Mer informasjon:
Lars.Ostby@ssb.no, tlf. 22 86 47 95

Bidrag til stortingsmelding

Statistisk sentralbyrå (SSB) og Sosial- og helsedepartementet (SDH) inngikk i 1998 en kontrakt om bidrag til stortingsmelding om utjevning av levekår i Norge. Alle bidragene vil bli publisert samlet av SSB samtidig som meldingen legges fram for Stortinget våren 1999.

Kontrakten omfatter prosjekter på flere temaområder; inntektsanalyse, lav-inntektsanalyse, utvikling og hopning av levekår, vandringer mellom arbeid og ulike velferdsordninger, sosialhjelpsnivå og -gjengangere samt en diskusjon av inntektsbegrepet og problemer med å måle spesielle inntekter.

Alle SSBs fagavdelinger og Forskningsavdelingen fikk oppdrag under kontrakten. En viss koordinering var nødvendig for å sikre en hensiktsmessig avgrensning av prosjektene, og i størst mulig utstrekning bruk av like definisjoner for variable og kjennemerker.

Det var SDH som tok kontakt med SSB i slutten av 1997 for å diskutere på hvilken måte SSB kunne bidra med statistikk og analyser til stortingsmeldingen. Etter en dialog om SSBs foreliggende data og analysemuligheter og SHDs behov for data, undertegnet SHD og SSB kontrakten i juni i fjor.

Etterhvert som arbeidet skred fram kom det flere oppdrag som delvis gjaldt utdyping av problemstillinger som var tatt opp i de første prosjektene og delvis nye databehov. Det er også utarbeidet et notat om generasjonsforskjeller i levekår.

Mer informasjon:
Eva.Birkeland@ssb.no, tlf. 22 86 49 17

Statistikk på dette området omfatter blant annet sysselsetting, arbeidsløshet, lønn, inntekt, formue og forbruk.

Lønnsstatistikken har i løpet av de siste årene er utvidet til en enhetlig statistikk for alle næringer i tråd med EØS-krav og samordnet med behov til forhandlingsstatistikken.

Det viktigste datagrunnlaget for inntektsstatistikken er selvangivelsesmaterialet fra Skattedirektoratet. Dette er nå tilgjengelig i elektronisk form.

Tall for arbeidsløsheten målt som personar som sier at de ønsker å komme i arbeid, og ikke bare personer som melder seg på arbeidskontoret. Et utvalg på 33 000 personer blir intervjuet av Statistisk sentralbyrå fire ganger om året om hvilken tilknytning de har til arbeidsmarkedet. Dette er den såkalte arbeidskraftundersøkelsen.

Ny strukturstatistikk for lønn

I 1998 har Statistisk sentralbyrå (SSB) etablert ny strukturstatistikk for lønn, som en gang per år kartlegger nivå, fordeling og endring i lønn. Statistikken er utviklet i tråd med internasjonale retningslinjer på området og i nært samarbeid med partene i lønnsoppgjøret for å dekke krav til forhandlingsstatistikk.

Statistikken bygger på opplysninger fra et utvalg av bedrifter i alle næringshovedområdene i privat sektor med unntak av primærnæringene og hotell – og restaurantvirksomhet. Dette siste næringshovedområdet er planlagt å komme med i statistikken fra og med 1. oktober 1999. Utvalgene varierer i størrelse fra vel 50 prosent av alle ansatte i næringshovedområdet til omlag 80 prosent, alt avhengig av i hvor stor grad næringen er omfattet av krav fra forhandlingsstatistikken. Det innhentes opplysninger på individnivå i alle næringer og for alle ansatte uavhengig av stilling og arbeidstid.

Strukturstatistikken for lønn bruker kontantlønsbegrepet, gjennomsnittlig månedsfortjeneste. I månedsfortjenesten inngår fast avtalt lønn inklusive faste tillegg, uregelmessige tillegg og bonuser, provisjon mv. Lønnsbegrepet omfatter ikke overtidsgodtgjørelse og naturalytelser. Avtalt lønn er gitt for en oppgitt lønnsperiode på innrapporteringstidspunktet, og omfatter ikke etterbetalinger. De andre lønnskomponentene er "hittil i år"-størrelser. SSB samler videre inn opplysninger om alder, kjønn og stilling for den enkelte ansatte. Stillingskodene og stillings-

betegnelse vi får inn er kjente betegnelser innen de enkelte næringsområder. SSB gjør omkodinger av de innsamlede stillingskodene i tråd med internasjonale anbefalinger (ISCO-88), og har utarbeidet en standard for stillingsgruppering som benyttes ved publisering av lønnsstatistikk. Vi kopler også til datamaterialet opplysninger om høyeste fullførte utdanning fra SSBs register over befolkningens høyeste utdanning.

Strukturstatistikken ble etablert første gang per oktober 1997. Den nye strukturstatistikken per oktober 1998 publiseres fortløpende utover i første kvartal 1999

Mer informasjon:

Per.Ove.Smogeli@ssb.no, tlf. 62 88 53 22

Sentral sykefraværstatistikk utsatt

Den nye sentrale sykefraværstatistikken ble ikke publisert som planlagt i fjor, fordi Rikstrykdeverket (RTV) fortsatt venter på å få innvilget konsesjon for sitt nye sykefraværregister fra Datatilsynet.

Sykefraværstatistikken er basert på to deler: en registerdel, det vil si RTVs sykefraværregister, som omfatter individbaserte data for alt legemeldt sykefravær, og en utvalgsdel som omfatter bedrifts-baserte data om 1-3 dagers sykefravær som Statistisk sentralbyrå (SSB) er ansvarlig for. Da publiseringsprogrammet for sentral sykefraværstatistikk forutsatte en felles publisering fra de to kildene, har også SSB ventet med å gå ut med tall fra sin kvartalsvise utvalgsundersøkelse om 1-3 dagers sykefravær som startet opp i

Antall sysselsatte i populasjonen og i bruttoutvalget til strukturstatistikk for lønn

	Populasjonen	Bruttoutvalg
Sosiale- og personlige tjenester (O)	32,936	21,395
Helse- og sosialtjenester (N)	53,890	28,180
Undervisning (M)	5,693	4,448
Eiendomsdrift, forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet (K)	125,450	78,566
Finanstjenester (J)	21,827	21,207
Samferdsel (I)	63,226	42,761
Varehandel (G)	244,715	144,117
Bygge- og anleggsvirksomhet (F)	75,024	43,483
Kraft- og vannforsyning (E)	15,739	10,600
Industri (D)	261,127	171,350
Olje- og gassutvinning og bergverk (C)	24,594	23,484
I alt	924,221	589,591

3. kvartal 1997. Den forholdsvis lange behandlingstiden for RTV's konsesjonssøknad for det planlagte sykefraværs-registeret skyldes at søknaden blir behandlet av Data-tilsynet i sammenheng med en bred gjennomgang av alle de sentrale registre i RTV.

Mer informasjon:

Bjorn.Olsen@ssb.no, tlf. 22 86 47 91

Arveavgift

Arveavgiftsstatistikken kom i fjor, og er planlagt utgitt årlig. Statistikken gir oss muligheten til å inkludere all avgiftspliktig arv og alle gaveoverføringer mellom enkeltpersoner i blant annet fordelingsundersøkelser. Opplysningene er hentet fra skattefogdens arveavgiftssystem.

Mer informasjon:

Eirik.Breivik@ssb.no, tlf. 62 88 52 44

Analyse av endringer i inntektsfordelingen

Statistisk sentralbyrå publiserte i 1998 en rapport om inntektsfordelingen. Analysen omhandler de viktigste endringene i inntektsfordelinga som har skjedd mellom 1986 og 1996. Rapporten er utført på oppdrag fra Arbeids- og administrasjonsdepartementet, vil også bli brukt i arbeidet med stortingsmeldingen om forskjeller i levekår.

Konklusjonen i analysen var at inntektsforskjellene har blitt noe større det siste tiåret. Det er særlig i toppen av fordelingen det har skjedd endringer. Hovedårsaken er en kraftig økning i kapitalinntekter, spesielt aksjeutbytte og gevinst ved sal av aksjar. Dette førte til at den tidelen personar med høyest inntekt disponerte en klart større del av all inntekt i 1996, sammenliknet med det tilsvarende gruppe disponerte ti år før.

Men selv om ulikhetene ble større i perioden, så var det bare en beskjeden økning i tallet på personer med svært lave husholdningsinntekter, for eksempel mindre enn halvparten av medianinntekten. Det var særlig to grupper som var overrepresentert blant de med lave husholdningsinntekter; de mellom 18 og 24 år og de som var 75 år og eldre. Men utviklingen det siste tiåret har gått i hver sin retning for de unge og de gamle. Mens det har blitt stadig færre gamle med svært lav inntekt, har det vært en økning i tallet på unge med lav inntekt.

Par med små barn er en gruppe som har hatt en sterk vekst i husholdningsinntektene de siste ti årene, og det har blitt stadig mer vanlig at begge foreldrene er yrkesaktive selv om barna er små. Likevel viser inntektsstatistikken at en-inntektsfamilien hadde en like sterk inntektsøkning mellom 1986 og 1996 som det barnefamilier der begge foreldrene var i arbeid hadde.

Mer informasjon:

Jon.Epland@ssb.no, tlf. 62 88 52 37.

Det er viktig at den økonomiske statistikk kan følge den økonomisk utvikling i Norge slik at en både følger det aktuelle konjunkturforløpet men også slik at en får fram de strukturelle trekk og historiske endringer. Den økonomiske statistikk skal danne grunnlag for beslutninger tatt både av de som har ansvar for utformingen av norsk økonomisk politikk og av mange ulike markedsaktører i næringslivet. Dette krever at en kan belyse både detaljer og de store helhetstrekk. Det blir stadig viktigere at utviklingen i Norge kan sammenlignes med hva som skjer i andre land og internasjonal sammenliknbarhet og samarbeid får økende innflytelse på norsk statistikk.

Korttidsstatistikk spiller en viktig rolle i den økonomiske statistikken. Av de meste kjente er konsumprisindeksen som beskriver den månedlige prisutviklingen og detaljomsetningsindeksen som viser den månedlige omsetningsutviklingen i detaljhandelen. Eksempler på andre prisindekser er produksjonsindeks, byggekostnadsindeks og bruktboligindeks.

Nasjonalregnskapet spiller en viktig rolle i statistikkssystemet ved å sette sammen den detaljerte sektorstatistikk i et helhetlig regnskapssystem. Her spiller også utenriksregnskapet, statistikk over utenrikshandelen og finansmarkedstatistikken en viktig rolle.

Oppdatert og troverdig miljøinformasjon blir stadig viktigere. Miljøstatistikken er fortsatt ung og under utvikling og den har ennå ikke fått den plass og bredde som betydningen for økonomisk politikk i vid forstand framover tilsier.

Endringer i detaljomsetningsindeksen

Det ble gjennomført flere endringer i produktionsrutinen for detaljomsetningsindeksen i 1998. Den viktigste endringen er at vi nå bruker terminstatistikken som basis for estimering av omsetning og rullering av utvalget.

Tidligere var det den årlige varehandelsstatistikken som ble brukt og utvalget ble kun rullert en gang i året. Vi ruller nå utvalget to ganger i året på bakgrunn av 2. termin og 5. termin. Dette medfører at tilgangsbedriftene (nye bedrifter som ikke er med i basis) ikke lenger vil ha så stor andel av omsetningen. Usikkerhet knyttet til estimering av omsetning for nye bedrifter vil følgelig ha mindre betydning for indeksen.

Beregningsmodellen tar ikke lenger hensyn til næringsendringer med unntak av de to månedene i året som vi ruller utvalget. Ved rullering estimeres det omsetning for den samme måneden både for det gamle og det nye utvalget. Det vil si at næringsendringer ikke vil påvirke indeksen, men kvalitetsforbedring av næring vil bli innarbeidet i produksjonen to ganger i året.

Opphør av bedrifter i Bedrifts- og foretaksregisteret, som i virkeligheten skjedde for lenge siden, blir nå fulgt mer systematisk opp enn tidligere. Det vil si at de nå i større grad enn tidligere vil bli holdt utenfor ved beregning av indeksen.

Mer informasjon:
Peder.Nas@ssb.no, tlf. 62 88 54 02

Arbeidskraftskostnader

Denne statistikken viser gjennomsnittlige arbeidskraftskostnader per årsverk fordelt på næring. Publiseringen i fjor gjaldt tall for inntektsåret 1996, og det ble samlet inn opplysninger fra 3 039 foretak med ti eller flere ansatte. Statistikken omfatter alle ansatte, og har til formål å gi en oversikt over totale kostnader ved å sysselsette arbeidskraft. Statistikken skal utarbeides hvert fjerde år, og er regulert med egen forordning gjennom EØS-samarbeidet.

Mer informasjon:
Knut.Hakon.Grini@ssb.no, tlf. 62 88 54 44.

Ny varekonsumindeks

Fra og med 1996 er detaljomsetningsindeksen publisert etter ny standard for næringsgruppering. Overgangen til den nye næringsstandard medførte at detaljomsetningsindeksen ikke lenger inkluderte salg fra bensinstasjoner og salg av motorkjøretøyer. Dette førte til et ønske om å etablere en varekonsumindikator som i tillegg til detaljomsetningsindeksen tar hensyn til omsetning av bensin, biler og motorsykler.

En månedlig varekonsumindeksen ble publisert første gang i januar 1998. Den tar hensyn til husholdningenes forbruk av elektrisk kraft og fyringsoljer. Varekonsumindeksen beregnes etter de samme metoder som husholdningenes varekonsum i det kvartalsvise nasjonalregnskapet og må tolkes som en indikator for husholdningenes kjøp av varer, både varige og ikke-varige.

Mer informasjon:
Kristian.Gimming@ssb.no, tlf. 22 00 44 17.

Ny lagerstatistikk for industrien

Ny kvartalsvis lagerstatistikk for industri ble publisert for første gang 3. kvartal 1998. Statistikken er en utvalgsundersøkelse basert på om lag 750 enheter fra utvalgte industri-næringer, med samlet dekningsgrad på drøyt 70 prosent. Statistikken omfatter lagerverdien av egenproduserte produkter, beregnet ut fra antatt salgpris. Historiske serier for samlet lagerbeholdning er beregnet tilbake til 1989.

Mer informasjon:
Jacob.A.Osnes@ssb.no, tlf. 22 86 47 24.

Ny metode for måling av miljøkvalitet i tettsteder

Befolkningens tilgjengelighet til ulike fasiliteter som blant annet skole, postkontor og turterreng kan være viktige indikatorer for levekår og miljø. SSB har ved hjelp av et geografisk informasjonssystem (GIS) og koordinatfestede data for veinettet og befolkningens adressepunkter utarbeidet statistikk for dette i Fredrikstad tettsted.

SSB har utviklet en metode for å få statistikk over befolkningens tilgjengelighet til ulike typer fasiliteter som barnehage, skole, butikk, turterreng med mere. Metoden gir nye perspektiver når det gjelder statistikk over levekår og miljø i tettstedene og også i distrikts-Norge. Et eksempel: Selv om det i

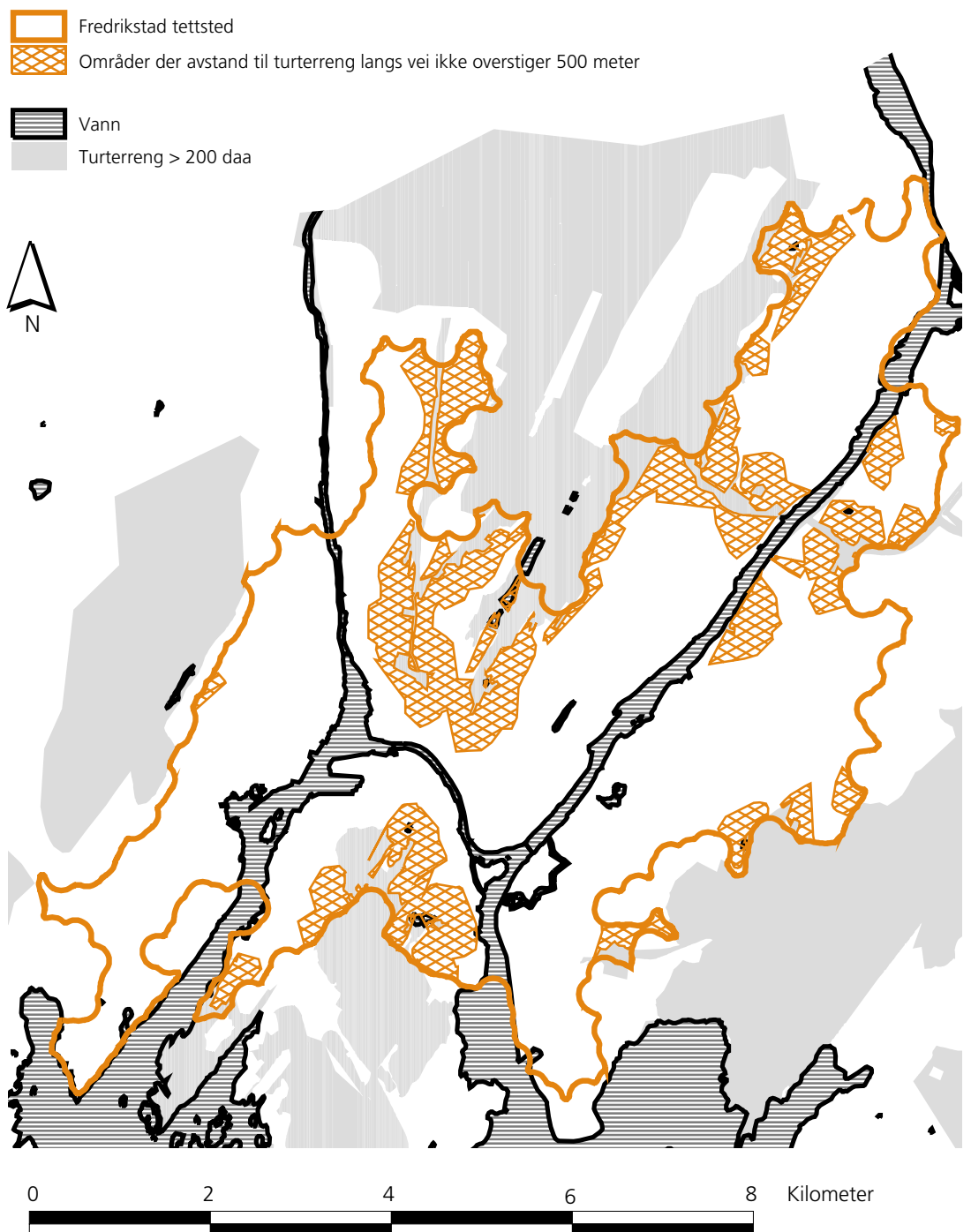
Fredrikstad er hele 60 prosent som bor under 500 meter fra turterreng i luftlinje, er det likevel bare 29 prosent som har så nær tilgjengelighet via veisystemet.

Det ligger et stort potensiale for konsekvensanalyser av boligbygging med hensyn på transportplanlegging, tilgang til eksisterende servicefunksjoner og miljøgoder ved hjelp av metoden. Dersom vi også får tidsdimensjonen inn, vil vi kunne overvåke utviklings-

trendene. Ved en enhetlig metode vil det være mulig å sammenlikne kommuner med noenlunde lik befolkningsunderlag og struktur. Det blir opp til SSB og brukerne av en slik statistikk om dette arbeidet skal fortsette med tanke på rutinemessig statistikkutarbeiding.

Mer informasjon:

Marianne.Vik.Dysterud@ssb.no, tlf. 62 88 53 11

Alle landets tettsteder avgrenset med ny metode

Alle landets tettsteder per 1. januar 1998 er nå avgrenset med ny, automatisert metode. Resultatet er noen flere tettsteder enn ved forrige offisielle tettstedsavgrensning som foregikk manuelt.

SSB har de siste årene utviklet en ny maskinell metode for avgrensning av tettsteder. Metoden har benyttet et geografisk informasjonssystem (GIS) som verktøy i tillegg til tradisjonell registerkobling. En omfattende høringsrunde sommeren 1998 gav stor tilslutning til hovedprinsippene i metoden, og høsten 1998 ble det foretatt maskinell avgrensning av alle landets tettsteder.

Avgrensingen resulterte i 952 tettsteder per 1. januar 1998. Tidligere tall, per 1. januar 1997, viste at det var 889 tettsteder i Norge.

Tettstedenes landarealer utgjør 0,7 prosent av Norges landareal. På dette arealet bor 3,3 millioner mennesker, eller omlag 75 prosent av befolkningen. Befolkningstettheten innen tettstedene varierer. Regnet som gjennomsnitt per fylke er befolkningstettheten klart størst i Oslo tettsted med 3 772 bosatte per kvadratkilometer, deretter følger tettstedene i Sør-Trøndelag og Akershus med henholdsvis 1 788 og 1 712 bosatte per kvadratkilometer. Befolkningstettheten i tettstedene er i gjennomsnitt for fylkene lavest i Hedmark, Oppland, Aust-Agder og Sogn og Fjordane.

Den nye, maskinelle metoden vil ventelig bli SSBs standard metode i årene framover. Vi har som mål å kunne gi tall tilbake i tid så langt som mulig.

Mer informasjon:

Marianne.Vik.Dysterud@ssb.no, tlf. 62 88 53 11

Ny kvartalsvis kraftprisstatistikk

I 1. kvartal 1998 ble en ny kvartalsvis statistikk for priser på elektrisk kraft startet opp. Statistikken viser et tverrsnitt av kraftprisene i markedet, og omfatter både engros- og sluttbrukermarkedet.

For sluttbrukermarkedet, det vil si markedet for salg av strøm til de endelige brukerne, er prisene delt inn etter brukergruppene husholdninger, tjenesteytende næringer, industri unntatt kraftintensiv industri, og kraftintensiv industri. Det er også skilt mellom kontraktstyper, med forskjellige typer variable-

og fastpriskontrakter. For engrosmarkedet, det vil si markedet for kjøp og salg av elkraft mellom store aktører, hentes det inn tall for krafttilgang og salg. Dette kan gi grunnlag for å se på everkenes marginer.

Statistikken lages på grunnlag av et utvalg på vel 60 everk. Dette utvalget inkluderer de største everkene i tillegg til everk som er valgt ut for å dekke markedet best mulig. Kraftmarkedet er inne i en omstrukturingsperiode for tiden blant annet som en følge av Energiloven fra 1991. Mange everk endrer selskapsform og nye allianser og fusjoner gjennomføres, og dette skaper noen ekstra utfordringer i forhold til rapportering av data til Statistisk sentralbyrå. Det rapporteres inn omsatt mengde i tillegg til pris. Mengdeopplysningene brukes til å vekte sammen prisene fra de ulike everkene.

I tillegg til beregning av gjennomsnittspriser for de ulike brukergrupper og kontraktstyper ses det også på spredning i prisene som rapporteres inn. Dette kan gi en indikasjon på hvor godt konkurransen i kraftmarkedet som Energiloven åpnet for fungerer.

Mer informasjon:

Pal.Marius.Bergh@ssb.no, tlf. 22 00 44 20.

Porteføljeundersøkelse

Statistisk sentralbyrå har kartlagt beholdningen av norske porteføljeinvesteringer i utlandet for årene 1996 og 1997. Porteføljeundersøkelsen er gjennomført etter initiativ fra IMF, og ble gjennomført samtidig i 32 land. Den norske undersøkelsen dekker beholdningen av porteføljeinvesteringer i utenlandske aksjer og obligasjoner eller andre verdipapirer med opprinnelig løpetid over et år. Porteføljeplasseringer skiller seg fra direkte investeringer på den måten av den direkte investor har til hensikt å etablere en varig økonomisk forbindelse og utøve effektiv innflytelse på virksomheten i investeringsobjektet. Beholdningen av norsk direkte investert kapital i utlandet blir for øvrig hvert år publisert av Norges Bank, og bygger på tallmateriale fra Skattedirektoratets utenlandsoppgave.

Mer informasjon:

Lars.Sundell@ssb.no, tlf. 22 86 45 21 og

Leiv.Ryalen@ssb.no, tlf. 22 86 45 23

Samordning av datafangst, definisjoner og ulike statistiske nøkkeltall sammen med gjenbruk av data er helt sentralt for arbeidet med statistikk. Dette gjelder utvikling av næringslivsstatistikk hvor de store foretak har bedrifter spredt over mange næringer, men også i aller høyeste grad statistikk over de mange sider ved offentlig virksomhet. Det arbeides for tiden med særlig tyngde med å utvikle et helhetlig system for informasjonsutveksling mellom kommune og stat (KOSTRA).

Eksempler på sentrale statistikker er inntekter og utgifter i offentlig forvaltning og en rekke emneorienterte statistikker på helse- og utdanningsområdet.

KOSTRA gir mer omfattende publisering av tall for enkeltkommuner, og rask publisering av ureviderte nøkkeltall. Det vil øke statistikkens anvendbarhet i planlegging, budsjettering og resultatoppfølging i kommunene. Mer sammenlignbar informasjon åpner for benchmarking mellom kommuner. KOSTRA skal også gi bedre informasjonsgrunnlag for statens styring av kommunesektoren. Den nye regnskapskontoplanen (etter art) i KOSTRA vil gi betydelig bedre datagrunnlag om offentlig sektor til bruk i nasjonalregnskapet.

Opptrapping av KOSTRA

I fjor deltok 25 kommuner og en fylkeskommune i prosjektet KOSTRA (KOMmune-Stat-RApportering). I 1999 skal prosjektet etter planen omfatte 100 kommuner og fem fylkeskommuner.

KOSTRA skal frambringe god og sammenliknbar styringsinformasjon om kommunenes virksomhet, blant annet ved å gjøre det mulig å kople data om økonomi og tjenester. Prosjektet skal også samordne og effektivisere rutinene for utveksling av data ved innføring av en elektronisk rapporteringskjede.

Prosjektet er i en opptrappingsfase både med hensyn til antall deltakende kommuner, og ved at nye tjenesteområder innlemmes i prosjektet. Oppdragsgiveren, Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) har som mål å nå fullskala drift fra og med år 2000. KRD har imidlertid varslet om at nye økonomibestemmelser som pålegger overgang til KOSTRA, først kan gjøres gjeldende fra år 2001.

De tyngste tjenesteområdene i kommunene inngår nå i KOSTRA-rapporteringen. De siste områdene skal innarbeides i 1999. Tjenesteområdene gjennomgås i arbeidsgrupper med deltakelse både fra kommunene og fra statlige organer. På regnskapssiden gjenstår det blant annet å innarbeide rapportering fra kommunale særbedrifter og interkommunale foretak.

Arbeidet med å utarbeide en elektronisk rapporteringskjede byr på utfordringer, både sentralt i Statistisk sentralbyrå (SSB) og på avgiversiden i kommunene. SSBs har i 1998 konsentrert sitt arbeid om elektronisk innrapportering og bruk av EDIFACT, utvikling av sentral mottakstjener og metadataløsninger. KOSTRA-kommunene innrapporterte data gjennom de nye løsningene i februar 1999. I år skal arbeidet med den elektroniske rapporteringskjeden videreføres. Sikkerhetsløsninger for sensitive data skal testes, og opplegget for tilbakerapportering til kommunene skal videreutvikles. Forarbeidet til 98-rapporteringen viste at kommunenes utfordringer ved innføring av elektronisk rapportering er store. KRD går derfor inn for å etablere et eget prosjekt utenfor SSB for å støtte kommunene i dette arbeidet.

Mer informasjon:

Anne.Britt.Svinnset@ssb.no, tlf. 22 86 45 52.

Kirkestatistikk

Den nye kirkeloven trådte i kraft fra 1.1.1997, og medfører at kirkelige fellesråd og sokn ikke lenger er en integrert del av kommuneregnskapene. Statistisk sentralbyrå publiserte i 1998 for første gang den nye regnskapsstatistikken for alle kirkelige fellesråd og sokn, i alt 435. Regnskapssystemet følger "forskrifter om budsjettordning, regnskapsføring og revisjon for kirkelige fellesråd og menighetsråd" av 18. november 1996.

Mer informasjon:

Hjordis.Eeg-Henriksen@ssb.no, tlf. 22 86 45 27.

Forskningsvirksomheten i Statistisk sentralbyrå (SSB) har lange tradisjoner, som strekker seg tilbake til etableringen av SSB i 1876. En egen forskningsavdeling ble opprettet i 1950 og omfattet i de første årene nasjonalregnskap, skatteforskning og konjunkturanalyse. I 1960-årene ble makroøkonomisk modellutvikling en sentral del av virksomheten. I 1970- og 1980-årene fulgte demografi- og leveårsanalyser, ressursregnskap og energi- og miljøøkonomi som nye områder. I 1990-årene har en også satset på mikroøkonometri og utvikling av mikrosimuleringsmodeller.

Gjennom årene har forskningsvirksomheten i SSB fått et større omfang og til dels en annen innretning enn i andre lands statistiske sentralinstitusjoner. Et hovedsiktemål med forskningsaktiviteten er å frembringe resultater og analyseverktøy av interesse for offentlige myndigheter. Samtidig har det vært lagt stor vekt på å gjøre både verktøy og forskningsresultater tilgjengelige for allmennheten. Forskningsvirksomheten i SSB kjennetegnes ved at den gjennomgående har en sterk empirisk forankring. Forskningen bidrar dermed til å beskrive den faktiske tilstanden eller funksjonsmåten i norsk økonomi eller samfunnsliv.

Forskningsvirksomheten har også påtatt seg spesielle oppgaver knyttet til overvåking av befolkningsutviklingen, leveårsutviklingen, ressurs- og miljøutviklingen og konjunkturutviklingen. Det er et sentralt siktemål at forskningsvirksomheten skal nyttiggjøre seg data som produseres i SSB og gjennom dette påvirke utbyggingen av og kvaliteten på statistikken.

Evaluering av forskningsvirksomheten

Sommeren 1998 forelå evalueringsrapporten fra Norges Forskningsråd (NFR) om forskningsvirksomheten i Statistisk sentralbyrå (SSB). Institusjonen kom godt ut av det, men det ble blant annet pekt på at man kan forvente et noe høyere publiseringsnivå, sett i forhold til den store staben av forskningsmedarbeidere.

Forskningsvirksomheten i Statistisk ble evaluert sammen med fire andre norske anvendte forskningsinstitutter.

Evalueringen, som dekket perioden 1994-1996, har bygget på tre hovedkilder av informasjon. For det første er den basert på en egevaluering fra instituttene selv. For det andre ble instituttene bedt om å velge ut et antall publiserte arbeider innenfor ulike kategorier av forskningsvirksomheten. For det tredje er det avholdt møter med forskningsstaben og ledelsen ved det enkelte institutt. Evalueringspanelet startet opp arbeidet våren 1997, og evalueringsrapporten forelå sommeren 1998.

Et sentralt utgangspunkt for evalueringen var NFRs ønske om å etablere et verktøy for å vurdere forskningens *kvalitet* og *relevans*. Panelet understreker i rapporten de generelle problemene en står overfor når en skal forsøke å etablere slike vurderingskriterier for forskning. Problemene blir ikke mindre når en tar sikte på å sammenlikne institutter med til dels svært forskjellig bakgrunn, tematisk innretning og institusjonell organisering. Ikke desto mindre er en slik evaluering svært nyttig for SSB. Gjennom en grundig gjennomgang av ulike sider av virksomheten får både den enkelte forsker og institusjonen, men også oppdragsgivere, viktige signaler og synspunkter på prioriteringer og resultater.

SSB kommer alt i alt godt ut av evalueringerunden. For å sitere evalueringsrapportens konklusjonsavsnitt: "Når det gjelder SSB, scorer institusjonen høyt langs de fleste dimensjoner. Problemene er for øyeblikket relativt små." Spesielt kommer SSB godt ut av en egen undersøkelse som er foretatt blant brukerne av forskningsproduktene. Disse resultatene stimulerer til fortsatt innsats for å oppfylle hovedmålsettingen for forskningsvirksomheten i SSB, som er å bringe frem faktisk kunnskap om samfunnsmessige forhold, til nytte for offentlige myndigheter og allmennheten.

Evalueringspanelet mener imidlertid at det er rom for forbedringer ved enkelte sider av forskningsaktiviteten. Panelet påpeker at SSB publiserer mye i norsk sammenheng, og at kvaliteten på deler av forskningen dokumenteres ved publisering i høyt anerkjente internasjonale tidsskrifter. Men sett i forhold til den store staben av forskningsmedarbeidere bemerker evalueringspanelet at det alt i alt kunne "forventes et noe høyere publiseringsnivå". Panelet kommer også med en generell oppfordring om å stimulere til faglig nysgjerrighet og romslighet i forskningen, og bemerker at dette er spesielt viktig i et stort forskningsmiljø som har tunge løpende driftsoppgaver og tette koplinger til kompetente brukermiljøer, spesielt Finansdepartementet. I tråd med dette anbefaler NFR-panelet en tettere kontakt mellom SSB og andre forskningsmiljøer, både i Norge og internasjonalt.

I evalueringsrapporten påpekes faren for at løpende prosjektarbeid i for sterk grad overskygger en satsning på større prosjekter, orientert mot langsiktig kunnskapsbygging. Denne advarselen er imidlertid rettet mot både NRF selv og den anvendte samfunnsforskningen i Norge som sådan.

Mer informasjon:

Aadne.Cappelen@ssb.no, tlf. 22 86 48 08.

Omfattende bistand til Utredningsutvalget om flatere skatt

Statistisk sentralbyrå (SSB) ga i 1998 et betydelig bidrag til utredningen om flatere skatt. Foruten at forskningssjef Nils Martin Stølen ledet arbeidet i utvalget, bidro SSB med omfattende skatteberegninger og faglige vurderinger.

Det faglige arbeidet som tidligere er gjennomført ved avdelingen når det gjelder analyser av effekter på inntektsfordeling, arbeidstilbud og velferd av endringer i skattesystemet i retning flatere skatt, har trolig vært med på å legge grunnen for dagens debatt om temaet i Norge. Resultatene fra dette arbeidet er oppsummert i et vedlegg til utredningen.

En endring av skattesystemet i retning flatere skatt kan tenkes gjennomført på flere måter. Formålet med utvalgets arbeid har vært å kartlegge fordeler og ulemper ved en slik endring og ulike måter å gjennomføre dem på. I tråd med de tidligere analysene er alternative utforminger vurdert ut fra i hvilken grad de vil bidra til økt verdiskapning og velferd, jevnere inntektsfordeling og et enklere skattesystem. Utredningen er gjennomført under forutsetning om uendrede skatteinntekter for det offentlige. Skattemodellen LOTTE er benyttet i omfattende grad til å beregne fordelingsvirkningene av ulike skatteopp legg. Datagrunnlaget til denne modellen er basert på husholdningsopplysninger fra Inntekts- og formuesundersøkelser. Disse undersøkelsene bygger på individopplysninger fra administrative registre, mens husholdningsinformasjon er innhentet ved en spørreundersøkelse blant et utvalg av befolkningen.

For å kartlegge en del sentrale samfunnsmessige effekter av en omlegging til flatere skatt har Forskningsavdelingen vurdert betydningen for arbeidstilbud, lønnsdannelse og velferd. Disse vurderingene er også trykket som vedlegg til utredningen. Betydningen for arbeidstilbudet og lønnsdannelsen oppsummerer resultatene fra omfattende empiriske analyser som har pågått i flere år ved avdelingen. Effektene på velferden er vurdert ved bruk av den generelle likevektsmodellen MSG. Modellen gir en relativt detaljert beskrivelse av vare- og tjenestestrømmene i norsk økonomi samt sentrale makroøkonomiske definisjoner og sammenhenger med utgangspunkt i Nasjonalregnskapet. Velfer-

den kan påvirkes ved endringer i skattesystemet ettersom skattlegging bidrar til at ressursbruken i ulike anvendelser på marginen gir ulikt velferdsbidrag.

Mer informasjon:

Nils.Martin.Stolen@ssb.no, tlf. 22 86 48 25.

Andre utredninger

I tillegg til utredningen om flat skatt har SSB bidratt til flere andre offentlige utredninger i 1998.

Fondering av Folketrygden? (NOU 1998:10)
Energi- og kraftbalansen mot 2020 (NOU 1998:11)
Fleksibel pensjonering (NOU 1998:19).

Dessuten har SSB bidratt til to NOU-er gjennom Det tekniske beregningsutvalget.

Doktorgrader i 1998

To medarbeidere i SSB forsvarte sine dr.polit.-grader i 1998.

Hilde Bjørnlands doktoravhandling analyserer konjunktursvingninger og vekst i Norge og hos enkelte av Norges handelspartnere i perioden 1960-1994. Ved å spesifisere og estimere små økometriske modeller, har hun identifisert forskjellige typer sjokk i økonomien og analysert sjokkenes innvirkning på konjunkturbevegelsene. Særlig skiller hun mellom teknologisjokk, sjokk i tilbud og etterspørsel etter arbeidskraft, og finansielle sjokk. Oljesektorens og oljeprisens betydning på konjunktursvingninger og vekst i norsk økonomi er spesielt analysert.

Analysene understreker hvordan Norge skiller seg fra de fleste andre industrialiserte land, ved at en høyere (eller lavere) oljepris øker (eller reduserer) total produksjon i fastlandsøkonomien, ettersom formue og etterspørsel øker med en høyere oljepris. Resultatene av de empiriske analysene understreker hvordan industriproduksjonen i Norge – i motsetning til i Storbritannia – har økt med en høyere oljepris og stor aktivitet i olje- og gass-sektoren. Kun i liten grad har økte oljepriser gitt et vedvarende høyere inflasjonspress eller styrket den reelle valutakursen, mens økt aktivitet i oljesektoren har implisert noe høyere priser, og dermed en reell appresiering av valutakursen.

Bakgrunnen for hele doktorgradsprosjektet har vært å tilføre økonomisk forskning og politiske myndigheter ny informasjon om dynamikken i norsk økonomi. I Norge har det tradisjonelt vært brukt store strukturelle makroøkometriske modeller som for eksempel KVARTS (Statistisk sentralbyrås kvartalsvise økonomimodell) i empiriske konjunkturanalyser.

Tor Arnt Johnsen har laget og benyttet beregningsmodeller for elektrisitetsmarkedet. Modellene er tilpasset dagens situasjon i det norske og nordiske kraftmarkedet. Analysene klargjør sammenhengen mellom produksjon av elektrisitet, kraftetterspørsel og kraftpriser i dagens marked. Modellene gir også innsikt i betydningen av og gevinstene fra økt handel med elektrisitet i Norden og Nord-Europa. Norge er stor vannkraftprodusent og en betydelig leverandør av naturgass. Norsk vannkraftproduksjon kan reguleres hurtig opp og ned i takt med etterspørselen. Det er derfor betydelige gevinster å hente gjennom handel med land der kraftproduksjonen i større grad er basert på fossile brensler. Det er dyrt å regulere produksjonen i kull-, gass- og spesielt kjernekraftverk i takt med kraftetterspørselen. For våre naboland faller det ofte billigere å importere norsk vannkraft når etterspørselen er høy. Når etterspørsel og kraftpris i våre naboland er lav er det ofte lønnsomt for Norge å importere kraft fra utlandet.

Ifølge Johnsens analyser ser markedet for norsk naturgass lovende ut, spesielt dersom det blir innført restriksjoner på klimagassutslipp. Naturgass gir lavere forurensninger per kilowatttime og gir en bedre energiutnyttelse enn for eksempel kullkraft.

Johnsen har også analysert prisdannelsen i det norske korttidsmarkedet for elektrisitet, det vil si på kraftbørsen. Nedbørsforhold, temperaturvariasjoner, daglengde og samspill mellom etterspørsel og tilbud forklarer en stor del av prisvariasjonen på kraftbørsen. Tallfestingen av markedsmekanismene er basert på data for 1994-1995.

Ny personalseksjon

Personalseksjonen ble opprettet høsten 1998. Fra januar 1999 har seksjonen ni medarbeidere. Personalsjefstillingen er nyopprettet, mens øvrige medarbeidere er overført fra andre administrative enheter. Som service- og kompetansesenter for personaladministrasjon skal personalseksjonen være faginstans med hensyn til personaladministrasjon, sikre samordning på personalområdet og fungere som støttespiller for ledelsen i utøvelsen av personallederansvaret.

Personalseksjonens virksomhetsplan består i første rekke av utviklingsoppgaver som til dels er prosjektorientert. Det dreier seg om utvikling av systemer, etablering av rutiner og tilrettelegging av premisser på det personaladministrative området.

Ved inngangen av 1999 var det ansatt 919 personer i SSB. Det er seks flere enn året før. Det var 542 ansatte i Oslo og 377 i Kongsvinger. I tillegg kommer intervjuerorganisasjonen som bestod av 160 intervjuere. De fleste ansatte i SSB, rundt 75 prosent, arbeider full tid. Antall årsverk var 826 i 1998, mot 823 året før.

15 prosent av de ansatte er yngre enn 30 år, 63 prosent er i alderen 30-49 år, 19 prosent er i gruppen 50-59 år, og 3 prosent er 60 år eller mer.

Det er flere kvinner enn menn blant de ansatte. I alt 57 prosent er kvinner. Kvinner utgjør flertallet av ansatte i alle aldersgrupper, med unntak av de som er under 30 år. I denne gruppen utgjør kvinnene 48 prosent. Ellers utgjør kvinnene en økende andel jo lenger opp i aldersgruppene man kommer. Det er omtrent like mange kvinner som menn i

Oslo, mens det i Kongsvinger er om lag dobbelt så mange kvinner som menn.

Andelen med høyere utdanning (2 år eller mer) tilsvarer 51 prosent. Det er flere menn enn kvinner med høyere utdanning. 75 prosent av mannlige ansatte har høyere utdanning sammenlignet med 34 prosent av kvinnelige ansatte. Blant kvinner med høyere utdanning har 68 prosent over 4 års utdanning. Tilsvarende andel for menn er 71 prosent. Det er idag 18 ansatte med doktorgrad.

Det er en sterk overvekt av kvinner i kontorstillinger og i gruppen saksbehandler 2 med en kvinneandel på henholdsvis 93 og 79 prosent. Menn er i flertall i gruppene saksbehandler 1 og høyere fagstillinger/forskere. Blant lederne var det 24 prosent kvinner ved inngangen av 1999.

Utførte årsverk 1990-1998

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Årsverk i alt	814	785	769	785	798	798	813	823	821
Statsoppdrag	734	690	659	645	619 ²	612	619	624	652
Markedsoppdrag	80	95	110	140	179 ¹	186 ¹	194	199	169

¹ Prosjekt for Statens pensjonskasse ble opprettet i 1994 og avviklet i 1998.

² Prosjektet Tollvesenets informasjonssystem for næringslivet i Norge ble avviklet.